

Kosmosa gidenler hakda ballada

Category: Ertekiler, Geň-taňsy wakalar, Kitapcy, Medisina, Nukdaýnazar, Oýlanmalar
написано kitapcy | 21 январа, 2025
Kosmosa gidenler hakda ballada KOSMOSA GIDENLER HAKDA BALLADA

- **»Gelenler entäk gidenoklar»**

Ýigriminji asyryň epiteti az däl. Oňa atom asyry, elektrik ýa-

da tizlik asyry diýýärler. Indi »kosmos asyry» hem diýilýär. »Elektrik asyry» wagtynda □ ähli zatlary, hatda söýgüni-de »elektrik» täsiri bilen düşündirýärdiler. Haçan-da »kosmos asyry» başlananda hemme zady »kosmosdan gelenler» bilen baglanyşdyryp başladylar.

Munuň özi örän oňaýly boldy. Bardy-geldi bir ýerden sähelçe düşnüksizräk delje zat tapylsa, meselem, guýydan çelek tapylyşy ýaly diýeli, derrew çaklama peýda bolýardy: »Kosmosdan gelenleriň işi. Wah hawa-la, şol gadyrdanlar! Alymlar gatyrganýardylar, köplenjem dymýardylar. Başga planetalardan gelenler modasy olara enaýy we zyýansyzja görünýärdi. Emma...

1976-njy ýylda amerikan ruhanylary E. Rili hem-de U. Makkridi ABŞ-da mistikanyň ýaýraýşyny öwrenmek boýunça sosiologik barlag geçirip gördüler. Psihiatorlaryň nukdaý nazaryndan seredeniňde, netije howply: orta hasapdan amerikanlaryň her ondan dördüsi öz ömründe haýsydyr bir »gudratly» hadysanyň şaýady bolupdyr. Kimdir biri şeýtan görüpdür, başga biri □ perişde, üçünji biri □ arwah, dördünjisi □ tarelka münüp, kosmosdan gelenleri görüpdür. Hut şeýle. Bir zady öňünden gepleşeliň: biz kosmosdan gelenler ideýasyna garşy däl. Tersine, şonuň aýgytly tarapdary. Ýöne, islendik çaklamany tassyklamak üçin faktlar gerek, ine, şolaryň welin, tä 50-nji ýyllardan başlap şol öňküligi □ özem oňasyz, ynalarlyksyz, akyla sygmajak zatlar...

Eýsem-de bolsa, bu ugurdan ýazylan esasy işleriň biri metafizik M.M.Agrestin paleogaltaşyklar temasyndan ýaýbaňlandyrylan makalasy islendik nukdaýnazardan seredeniňde-de ýeterlik çynlakaýdy. »Gelenleriň» bolaýmagynyň mümkindigini tassyklaýan zatlar tertipleşdirýärdi:

- 1. başga planetadan gelen ekspedisiýanyň gös-göni galdyran yzlary (mysal tektitler);*
- 2. »gözi bilen görenleriň» tassyklamalary (mysal injiliň teksti);*
- 3. dürli döwürlerde salnan »gurup bolmajak» ymaratlar hem-de düzülen zatlar (mysal □ Baalbek eýwany);*

4. »wagtyndan öň» bilinen zatlar.

Şonda kosmosdakylaryň Ýere wizitiniň bolandygyna şaýatlyk edýän zatlary anyklap, örän aktiw barlamaga we köptaraplaýyn degşirip görüp, akyl eleginden geçirmäge bolan zerurlyk hakynda aýdylýardy.

Emma tiz wagtdan soň »kosmosdan gelenler» problemasy bilen ygtybary kem ýazyjysumaklar meşgullanyp başlady. Bularyň jemlemesi hökmünde Erih Fon Denikenini kitaby esasynda surata düşürilen (GFR) »Geljek hakynda oýlanmalar» atly reklama roligi peýda boldy. Owadan edip düşürilen ajaýyp filme bir demde seredip görýärsiň. Emma, zehinini galkyndyrmak bilen ol özüni »eger-de birden» diýip, goýan örän köp sowallaryna jogap bermeyärdi, hut şonuň üçinem ol degerli we degersiz tankyda artykmaç sezewar boldy.

Gynansak-da, bu tankyda M.M.Agrest tarapyndan düzülen shemadan tapawutlylykda, başly-baratlyk mahsusdy. Ol diňe aýry-aýry faktlary inkär etmäge çalyşýardy. Şeýlelikde, mistikanyň dumany selçenlemän, gaýtam barha we barha goýalýardy.

Şonuň üçin-de köp faktlaryň bireýýäm esassyzdygy subut edilen-de bolsa, makaladan makala, kitapdan-kitaba geçip ýörendigine geň galybam oturasy zat ýok. Bölek-bücek ýalana çykarmalar, nädogry çaklamalaryň üýşmegini, onda-da jedelkeş şowhunçynyň öz sowalyna, öz soragy bilen jogap bermek ýoly arkaly tassyklan zatlaryny açyk-aýdyň ederden ejiz gelýär. Ýene-de gyzgyn jedeliň şowhuny asmana galýar. »Galtaşma bolupmy, ýa-da ýok?». Ýaşlar jedel edýärler. Özem başarnyksyz »kosmosdan gelenler» bar □ diýip, biri tassyklaýar, şol bir wagtyň özünde-de, eýýäm haçan tankytlanan faktlary delil getirýär. »Ýok! Kosmosdan gelen ýok!» □ diýip, ikinji biri gygyrýar □ olam şol faktlary örän oňaýsyz we başarnyksyz »tankyt» edip başlaýar. Bu iki fanatigiňem şeýle zat kellesine-de gelenok. Belki hakykatdan-da kosmosdan gelnendir, ýöne olaryň »gelendigi» başga faktlar arkaly subut bolýandyr. Belki-de ol faktlar Ýer ýüzünden bireýýäm ýitip gidendir.

• Kosmos köne-küşülleri

Gürrüň mümkin bolan paleowizit hem-de paleogaltaşyklar, ýagny biziň planetamyzyň geçmişi hakynda gider. Şonuň üçin-de anyklanmadyk, uçýan zatlar AUZ, Atmosferadaky Anomal Ýagdaýlar AAÝ hem-de kosmosyň beýleki siwilizasiýlary bilen radio ses alyşmasy hakda gürrüň etmeris. Biz akyl ýetirmesi juda kynçylyk döretmeýän zatlar: syrly ymaratlar, gurlan zatlar hem-de şekiller bilen çäkleneris.

Paleowizitiň bolandygyny tassyklaýjak zatlary iki topara: anyk-aýdyň we oňa dahylly bolan zatlara böleliň. Anyk diýlende kosmos gämisi, wezdehody, olaryň zapas şaýlaryny, priborlary we başga zatlara düşünmek bolar. Anyk-aýdyň faktlaryň ikinji bir toparyna degişli diýip □ biziň ata-babalarymyzyň ýyldyzara uçujy kosmos gämilerini, olaryň peýdalanan beýleki enjamlaryny, gaýry planetalylaryň özüniň görlendiginiň faktlaryna düşüneliň. Dahylly zatlara uçujy apparatlaryň ýa-da işleýän dwigatelleriň Ýere gonanda galdyran yzlaryny, aýakgaplaryň oltaň yzyny, ýa-da ýasalan zatlaryň galyndylaryny degişli edeliň. Dahylly zatlaryň ikinji topary □ »Yzlaryň yzy, ýagny, tapylan, emma biziň günlerimize çenli ýetip gelmedik, ýitirilen ýa-da sumat bolan zatlar hakyndaky rowaýatlardyr.

Hindi ýogasy, tibet medisinasy, Hytaý iňňesamçasy we şuna meňzeş bilimleriň täsin sistemasy bar. Käbir zatlarda olar hatda häzirki zaman ylmyndan-da öňe geçendir. Öňe geçipdir □ ýöne, nähilelik bilen? Gadymkylaryň bilimleri empiriki, başly-barat, »maňlaýyňy urup görmek» metody bilen toplanypdyr. Egerde olaryň üstünliklerini çişirip görkezmesek, onda ýetmezçiligiň-de köpdüğine aňsat göz ýetirýäris. Iňňe samçmakda meselem, Huan fu Mýe çenli (256 ý.) ösümlük bilen bejermekde hem Ibn Sina (X a.) çenli we başga-da birnäçe ugurlarda hiç hili sistema ýokdy.

Empiriki faktlary toplamagyň, bilesigelijilikli mysaly hökmünde dogonlaryň »akyla sygmajak» astronomiki bilimleri hakda aýtmak bolar. Fransuz etnografy M. Griolyň habar bermegine görä, olar gurşap alan dünýä örän oňat göz ýetirýärdiler: olar Galaktikanyň spiral görnüşlidigini, Gün sistemasynyň gurluşyny, Sirius sistemasyny we başga zatlary bilýärdi. Öz-özünden şeýle sowal ýüze çykýar: birden-de

»wagtyndan öň bilnen zatlara» degişli bolan fakt öz gözbaşyny asmanda gizleýän bolaýmasyn?

Emma dogonlaryň miflerinde ýerli gözegçiniň nukdaýnazary aýdyň duýulýar, özem örän ünsli adamyňky. Şeýlelikde, gürrüň kosmosdan gelen filantropalaryň ýokary bilimlilik hak-da däl-de, eýsem dogonlaryň özüniň astronomiki gözegçilige ussatlyklary barada baryar. Şol bir wagtyň özünde-de olar optiki gurallardan peýdalanmadyk bolsalar gerek: häzirki wagtda astronomlaryň birnäçe esse ulaltmak arkaly görýän zatlaryny geçmişde käbir gözi ýiti adamlar hiç hili guralсыz görüp bilipdir. Ulaldyjy gurallary peýdalanman, tüwi ýa-da gülälek dänelerine çekilen nagyşlar □ adam ukybynyň örän giňdigine şaýatlyk edýär. Onsoň hem gyzyň reňkiň, turşy tagamyň, käbir yslyryň, gipnotiki ýagdaýyň, aýratyn beden maşklarynyň □ adamyň görejini ýiteldýändigini bellemelidiris. Dogonlaryň biliminiň esasynda olaryň sirius sistemasyndan »gelenler» bilen bolan gatnaşygy ýatyr diýip tassyklaýanlar az bolmady. Emma olaryň astronomiki açyşlarynyň aglabasyna göz ýetirmek üçin ýönekeýje teatr binokly ýeterlikdir. Galyberse-de, dogonlar Ýupiteriň diňe dört sany hemrasyny □ iň ulularyny bilýärdi. Olar diňe antiki dünýä mälum bolan planetalary bilýär. Uran, Neptun, Pluton hakdaky düşüňjeler bolsa ýatlaryna-oýuna-da gelenok...

Dogonlar Saturnyň halkalary hakynda bilýän bolsalar-da, bu planetanyň hemralarynyň bardygynydan habarsyz. Dogonlaryň Sirius W-nyň örän dykzydygyny bilýändiglerini alymlar şübhe astyna alýarlar: olaryň dilindäki degişli termin ol ýyldyzyň, has dogrusy ýerden görünýän ululygyny görkezýär.

Günüň, Aýyň ýyldyzlardan bize ýakyndygy eýýäm Ýewropanyňam, Aziýanyňam gadymy astronomlaryna mälum eken. Onsoňam Siriusyň »Älemiň göbegi» hasaplanmagyna geň galyp oturasy zat ýok: sebäbi ol örän alysda hem bolsa, juda ýagtylyp görünýär. Dogonlaryň »Siriusmerkezleşmesi» □ bary-ýogy kosmologiýanyň mümkin bolan wariantlarynyň biridir. Özem hakykata laýyk gelýändigini bilen tapawutlanýar. Saryň derejesi şeýlelik bilen ep-esli pese düşýär. »Kosmosda» bolanlygyndan ýerdäkä öwrülýär.

Geliň köp wagtdan bäri biziň ýerimize kosmosdan gelenleriň bolandygyny tassyklaýan esasy mysallar hökmünde ýatlanýan maglumatlara seredip geçeliň.

• **Taýganyň üstünde bolan partlama**

A.P.Kazansewiň »Partlaýyş (1946 ý.) atly hekaýasy çap edileli bäri guralan ekspedisiýany sanap tükeder ýaly däl. Özem şol ekspedisiýalarda başga planetadan gelen zwezdolýotyň gonjak wagty awariýa düşendigi hakdaky pikir öňe sürülýärdi.

1908-nji ýylyň 30-njy iýun günü ir bilen nähilidir bir syrly kosmiki obýekt Minusinsk ülkesiniň üstünde atmosfera girmek bilen ýarylypdyr. Güýçli urgy hatda partlamanyň bolan yerinden 30 km. daşlykdaky çopan çatmasyny hem-de ewenkleriň çumysyny dargadypdyr. Dik asmana göterilen tüssäni 450 kilometr uzaklykdan hem görüpdirlər. Tungus obýekti bilen obýekti bilen näme bolup geçendiginiň sebäbini düşündirmäge synanyşýan çaklamalar ýüzden-de geçdi. Emma, heniz belli bir pikire gelnenok.

Ýeterlik maglumatlaryň ýokdugy zerarly A.P.Kazansewiň gipotezasyny häzirki döwürde ýalana çykarmak mümkin däl. Ýöne »Tungus täsinligini» meteoritiň döreden bolmagynyň mümkindigi hakykata has ýakyn ýaly görünýär. Belki-de 1986-njy ýylyň martynda »Wega □ I», »Wega □ 2» hem-de »Djotto» stansiýalaryndan alnan maglumatlar bu zadyň aňyrsyna ýetmäge ýardam eder.

• **Aýdan gelen aýnajyklar (tektitler)**

»Kosmosdan gelenler» hakdaky gürrüňleriň rowaç döwründe »paleowizitiň» tarapdarlarynyň ünsüni tektitler diýilýän bir zat hem çekdi. Tektitleriň düzüminde alýumininiň hem-de berilliniň radioaktiw izotoplary bardy. Bu termin 1900-njy ýylda awstriýaly geolog E.Zýuss tarapyndan döredildi. (»Tektos □ grekçe eredilen diýmek) Çüýşäniň aýnasyna meňzeş ýarym açyk ýaşylymytl □ gara reňkli jisimleri Filippinlerden, Indoneziýadan, Günorta-Gündogar Aziýadan, Awstraliýadan, Çehoslowakiýadan tapýarlar. Olaryň görnüşleri dürli-dürlüdi □

şar, almurt, »ganteljik» we ş.m. şekillerde. Demirgazyk Aralyň eteklerinde, Jamanşın diýen ýerde, tektitleriň ýakylan, eredilen, gara ýanyk, ini bir metre çenli bolan bölekleri-de bardy. Barlaglar tektitleriň ýerde döremeginiň mümkin dældigini görkezdi.

Olar meteoritlerem, wulkanyň emele getiren jisimleri-de däl. Ilkinji hem-de esasy orunda durýan gipotezalaryň biri □ olar Aýyň üstünde Meteorit ýaganda ýa-da wulkan ýarylanda döräp, Ýere erän görnüşinde ýetip gelipdir hem-de özboluşly elliptik şekil alypdyr. Ikinji çaklama boýunça tektitler ägirt uly meteorit, osteroid ýa-da kometa ýarylanda emele gelipdir.

Iň gyzykly ýeri-de Demirgazyk Amerikadaky tektit meýdany howanyň 20 gradus sowan döwrüne, eosene gabat gelýär. Bu wakalar mundan 34 million ýyl ozal bolup geçendir. Dj. O'Kidiň (ABŞ) çaklamasyna görä, howanyň sowamagy Ýeriň daşyny tektit halkasynyň gurşap alandygy üçin bolupdyr. Bu wagtlaýyn bezeg soňlugy bilen dargap hem-de ýere dökülip aýrylan bolsa gerek.

Köp wagtlap adamlary başga bir syrly fakt alada goýup geldi: Tektitler köplenç elektrik liniýalarynyň ugrundan tapylýardy. Ýöne, muňa-da başga planetadan gelenleriň dahyly ýok. Görlüp oturylsa, olaryň ýylpyldysy guşlaryň ünsüni özüne çekipdir. Şeýle bolansoň, sarlardyr gargalar tektitleri simleriň üstüne □ öz dynç alýan ýerine eltýän ekeni.

• Ýerasty ruhlaryň güýçleri (gazylyp alynýan gatlaklardan tapylýan predmetler)

Ýer astyndan tonnel geçirilende, şahtalardan, kanallar çekilende gaty toprakdan nämeler tapylmady diýsene! Altyn simjagaz çykyp duran daş bölegi; Odessa daş käninden, mundan millionlarça ýyl öň metal gurallar bilen işlenen süňkler, bir bölek dag jynsyna çümen polat çüý; gatan çäge tokgasyndaky »çüý» tyllasowut kwars bölegindäki »çalaja pos basan» çüý... Ýene-ýeneler we şuňa meňzeşler...

Bu sensasion tapyndylary resmi taýdan ykrar etmek üçin käbir ýagdaýlar päsgel berýär. Olar aşakdakylardan ybaratdyr.

1). Hünärli adamlar tarapyndan ýasalmandyr;

2). »çüýler« köplenç demirden, olary pos basypdyr (pos ýokary tehnologiýanyň alamaty däldir).

3). şol zatlaryň tapylan ýeri hem-de ýagdaýy anyk däl.

Biziň pikirimizçe, ummasyz kosmos giňişliginde, ýönekeý materiallardan ýasalan apparaturalarda uçmak □ örän howply çäredir.

Syryň derejesi ýene-de aşaklaýar: Özem kosmosdan □ Ýere çenli. Ýeriň taryhy birnäçe million ýyldan ybaratdyr. Adamzadyň aňly durmuşa şonuň 6-7 müň ýyly degişlidir. Eger-de daş guralyndan lazere çenli adamzada 6-7 müň ýyllyklar geçip gitdi. Belki-de gadym zamanlarda häzirki Ýer ýüzüne howp salýan ýadro heläkçiligi ýaly ýalňyşlyga ýol berlendir. Muny hatda göz önüne getirmegem gorkunç.

Geliň göwnüçökgünlik etmäliň. Çüýe meňzeş zatlar adamsyz hem döräp biler, tebigatda jynslaryň garyndylarynyň kristallaşmagy ýaly hadysa bolýajak zat.

Fulguritler näme? (ýyldyrym oklary), düzüminde demir bolan dag jynslaryny ýyldyrym uranda olaryň »gulajygyndan« tutup sogrup alaymaly (Dogrusy, fulguritler büdür-südür, turba şekilli, çüýşä meňzeşräk bolýar). »Çüýleriň« döremegini meteoritler bilen hem baglanyşdyryp bolardy: meteoritleriň bölejikleri urgudan soň dargap, dag jynslaryna siňýär (goý, suwa bolsun diýeliň) şonda ol »öz döreden« kanaljyklaryny metaldan doldurýar. Bu ýagdaýy başga hilli hem düşündirmek bolardy. Şonuň üçin geliň, zerurlygy bolmasa-da »kosmosdan gelenleri« biynjalyk etmäliň.

• Aelitanyň nyşanjygy

(Zalsburg parallelepiped)

1985-nji ýylda Wolfzegeden goňur kömüriň arasyndan bir metal predmet tapyldy. Öz döwründe »Zals parallelepiped« diýip, saklaýan muzeýi ýerleşen şäheriň adyny alan bu metal bölegiň töwereginde uly şowhun turupdy.

Bu zadyň şekili adyna juda laýyk gelip baranokdy. Gyralary egrelendi, »ýassyk« şekillidi. Onuň aşagynda, »ekwatoryndan« bir çyzyk bardy. Egerde ol predmeti taýaga daňsaň onda çekij

ýaly bir zat emele gelderdi, ululygy takmynan 67x62x47 ml; agramy 785 g.

Geolog F.A.Gurlt, ony barlap görüp, demir meteorit diýip kesgitleme berdi. Sebäbi onuň meteorit demrine mahsus bolan ýemşikleri bardy. Eger-de Ýere her günde ýüzlerçe tonna meteoritiň »dökülip« durandygyny göz önünde tutsaň, olaryň arasyndan has özboluşlylaryny-da tapmak başardardy.

Onsoň hem, şol jisimkislota batyrylanda onda ak garjagaza meňzeş Widmanştetten düzümleri peýda bolmady. Munuň özi şol jisimiň gaty gyzgynlyga sezewar bolmanlygyny görkezýär. Şeýlelikde onuň kosmosda dörändigine şübhelenýärsiň.

1973-nji ýylda bolsa Bakuwyň golaýynda läbik wulkanynyň döreden Bulla adasynda geolog Ý.Mammedow »täsin« parallelepipedini ýerde döränlerini-de tapdy. Olar hem ýassyk şekillidi, şara meňzeşdi. Özüniň-de daşyny çyzyk gurşap alypdy. Olaryň göwrümleri-de meňzeşdi. Köp taraplarynyň deň gelmegi, olaryň döreýşinde-de bir umumylyk bar diýen pikire itekleýär. Munuň özi entek sowap ýetişmedik ýadronyň daşynyň gatap başlan halaty ondan »bölünen« kristaljygyň çalt sowap düwme şekiline geçmegini ýatlatmaýarmy? Biziň pikirimizçe Ç.Fortun (1920) parallelepipedini başga planetada dörändigi hakdaky gipotezasy ynandyryjylykly däl.

• Neandertal adamsyna atylan ok

(Okuň kelleçanakda döreden deşigi)

Fantast ýazyjysy A.P.Kazansew tarapynda ok degendäki ýaly tegelek deşikli kelleçanaklaryň tapylandygy ýazylypdy. Rodeziýada 1948-nji ýylda Broken □ Hill gurşun kâninde, çep çekgesine zeper ýeten neandertal adamsynyň şeýle kelleçanagy tapylypdy. »Gazylyp tapylan kelleçanaga koltdan atylan ok degipdir diyseler ynanar yaly däl« diýip yazyjy belläpdi. Beyleki bir tarapdan, näme üçin ynanmaly däl. Biolog K.K.Flerow bizonuň Ýakudystandan tapylan kelleçanagyny görkezdi. Maňlaý süňk □ deşilipdir, onuň gyralarynda ösüp ýetişen süňkler ýaranyň bitip ýetişendigini görkezýärdi. Bu tapyndyny b.e.öňki 40 ýyllyga degişli diýip kesgitlediler.

Umuman, bu kellesüňküni naýza bilenem urup şeýle deşip bolardy, ýöne şol naýza uran batyra näme bolandygyny aýtmak kyn. Tebigatda adamdanda başga şeýle deşikleri deşip biljek güýç barmy? Bir sebäbiniň meteorit bolmagy mümkin. Argentinada megateriýanyň (ägirt leniwes) skeleti tapylypdy. Ony million ýyla golaý mundan öň meteorit degip öldüripdir. Braziliýada 1830-njy ýylda goýunlar meteorit ýagşyna duçar bolupdyr. 1880-nji ýylda ABŞ-da hem meteorit eşege degipdir, 1911-nji ýylda bolsa Ýegipetde (Müsür) meteorit hakyt ite degip öldüripdir. »Kosmosdan gelen« adamy-da aýap goýaýmandyr: »1511-nji ýylda Milanda iki sany adamy öldüripdir; Saksoniýada bolsa, 1823-nji ýylda birbada birnäçe adamy heläkläpdir; 1906-njy ýylda Meksikada gozgalaňçylar armiýasynyň generalyna gelip degipdir. Has giçki döwürde degişli-de maglumatlar bar. Şeýlelik-de bu tapylan, deşik kelleçanagyň haýran galarlyk zady ýok bolsa gerek. Galyberse-de ýyldyrym bar wulkanyň atýan daşlarydyr, tupan-tüweleý bar. Amerikan meteorology D.Faýlliniň maglumatlaryna görä tupan-tüweleýiň emele getiren bokurdagynda şemalyň tizligi sesden ozup geçýär. Käbir tüwleýlerden soň onuň ortasyna düşen towuk ýumurtgalary tapylypdyr. Şonda bob agajynyň gury şahajygy onuň gabygyny döwmän deşip geçip gidipdir. Başga bir gezek, daş bölejigi aýnany döwmän deşip geçip gidipdir.

Sypal bölejiginiň galyň tagtany gös-göni deşip geçen halatlaryna, şeýle-de uly bolmadyk tagta bölejikleriniň agaja gös-göni baryp çümen halatlaryna duş gelinipdir. Sent-Luisde (1896) tupan-tüweleý wagtynda sosna taýajyk galyňlygy 1 santimetr bolan demir listi deşip geçipdir. Tupan wagtynda ýüzlerçe jandarlar heläkçilik çekýärler. Şonda olaryň maýypçylygy fantastiki görnüşlere eýe bolýan halaty-da bar. Mundan aňry düşündiriş artykmaç bolsa gerek.

• »Kosmoslylaryň aýakgaplarynyň« yzy

Wagtal-wagtal metbugatda aýakgaply ýa-da ýalaňaç aýak yzlaryna duşulandygy barada habarlar peýda bolýar (Transwal, Şri-Lanka we beýlekiler). Şeýle »yzly« daşlar etnigraflara giňden mälim.

Köplenç olar ýol ugruny territoriýanyň çäklerini, beýleki aýratyn nokatlary görkezýär. Ýöne kähalat şeýle »yzlaryň» gazylyp alynýan gatlaklarda duşulýandygy hakda hem aýdylýar. A.P.Kazansew sowet-hytaý paleontologlarynyň 1959-njy ýyldaky ekspedisiýasy döwründe Gobi çöllüğünde ädigiň ökjesiniň gakyran yzyna meňzeş yzlara duşupdyr.

Gynansak-da jandarlaryň köpüsiniň gazylyp alnan galyndylarynyň şeýle yzlary galdyranyna az duşulmady (şol sanda hyrly yzlar hem). Şeýle yzlary meselem, gadym eýýamdaky balykgulak şekilli ýyrtyjy iterigotusyň we öwripterusyň hem-de trilobitleriň köp görnüşleriniň galdyrmagy mümkin. Böküp ýöreýän şeýle jandarlar gurap barýan ýumşak (soňlugy bilen gatap galan) »gumanoidleriň» yzlaryna meňzeş hatara yz galdyryp gidip bilerler. Gazylyp tapylan, özem üýtgän ýa-da azda-kände ýitip ugran şeýle yzlary biziň uzak garaşýan, juda ösen siwilizasiýanyň wekili diýýänimiz yzlary hökmünde kabul edilmegi mümkin. Ýeri gelende ýatladyp geçsek, ýaňy-ýakynda şeýle bir sensasion çaklama ýalana çykaryldy: hamala adam dinozawrlaryň ýaýnap ýaşap döwründe-de bar ekenmiş. Muňa esas hökmünde ýasyrak, şübheli yzlary görkezýärdiler. Soňlugy bilen has anyklanyp öwrenilende bu yzlar ýa-ha maýdaja dinozawrlaryň, ýa-da haýsydyr bir jandaryň guýrugynyň yzy, kähalat bolsa ýöne gizlinlik bilen daşda oýup ýasalan galp yz bolup çykdy...

• Eýsem bulary yzlar hökmünde kabul edip bolarmy?

Geliň aýdylanlary azajyk jemlejek bolalyň. Paleowizite göni şaýatlyk edýän zatlar juda ynandyryjy däl. Uly bolmadyk tablisa düzeliň. Dikligine zatlary we hadysalaryň atlaryny ýazalyň: A □ ýasanlar; B □ materialy; B □ gurluşy; G □ ýerleşen ýeri (tapylan ýeri). D □ şol zadyň peýda bolan wagty. Keseligine 2.1 □ Tungus hadysasy; 2,2 □ tektitler we ş.m.

Indi bolsa »goşmak» hem-de »noljagazlar» oýnuny oýnalyň. Egerde »kosmosdan gelenleriň» ideýasynyň peýdasyna bolsa goşmak, tersine bolsa noljagaz goýalyň egerde maglumatlar ýeterlik bolmasa ýöne nokat goýalyň. Ýasan adama »A» eger-de

şol zat diñe ýasamak arkaly döräp biljek bolsa, »+» goýalyň. Eger-de ol zat tebigy ýagdaýlarda döräp biljek bolsa »o» goýalyň. Eger üns berseňiz şu setirde »Tungus hadysasyndan» başgasynyň duşunda diñe noljagazlar peýda bolar. Ikinji setirde □ materiallar. Egerde ol tebigatda duşulmaýan bolsa (plastik, kompozit, splaw) onda goşmak goýarys, bardy geldi material ýönekeý bolsa (daş, süňk, demir, altyn) □ onda nol. Bu ýerde çylşyrymly zat ýok. Dördünji setirde □ tapylan ýeri. Egerde şol zadyň tapylan ýerinde adamlar ýaşan bolsa nol. Bardy geldi şol zat anyk ýasalan bolup, özem şol ýerde köp adamlar ýaşamadyk bolsa hökman »+» ol hakda maglumat mälüm bolmadyk halatynda nokatjyk. Görseňiz şu setir durşuna nokat bolar durar. Eger-de şol zadyň dörän wagty adam entek peýda bolmadyk bolsa »+», tersine bolsa nol goýalyb. Kim bilýär, ol ýerlere şol guraly alyp azaşan adam gelen bolsa. Ine emele gelen aýdyň ýagdaý:

2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6

A. 0. 0. 0. 0. 0. 0

B. 0. 0. 0. 0. 0

W. 0. 0. 0. 0. 0. 0

G.

D. D. 0.

D. 0. □. □. 0. □

Görşüňiz ýaly, seredilip görülyän hadysalaryň we zatlaryň sanyny artdyrmak hem bolardy. Ýöne häzirlikçe köplenç noljagazlar we nokatlar agdyklyk edýär.

Bardy geldi mezozey gatlagyndan haýsydyr bir jandaryň, bar trisepatopsyň diýeli, şahyna berkidilen kinniwanja radioperedatçik tapylan bolsady, onda bizde şübheden nam-nyşan galmazdy. Ol zady gümansyz goşmaklar bilen bellärdik. Gynansakda, tapylan zatlaryň arasynda häzirki zaman derejesinde-de zat ýok. Şonuň üçin-de ýene iki »subutnama» hakda durup geçeliň.

Bular, ural derýalarynyň kenaryndaky gaýalara çekilen »himiki formulalarydyr». Bu ýazgylar aýry-aýry bölejiklerine çenli

häzirki zaman brakonýerleriniň balyk tutýan torlaryna meňzäp dur (gadym zamanlar üçin kanuny zatdyr): ondaky şekiller ilkidurmuş reňkleri bilen çekilipdi. Gan garylan ohra bolsa gerek. »Beýleki planetadan gelenlerde» hatda olar awariýa düşen bolanlarynda-da »üýtgeşigräk» bir zat tapylardy.

Şeýle-de E.Denikeniň hamala Hytaýdan tapylan 316 sany galyňlygy iki santimetr, özem » aýratyn şöhle berlen» granit, tarelkalary hakyndaky habary mälimdir. Ol tarelkalarda haýsydyr bir ýyldyzlara uçuşlar ekspedisiýasy hem-de »onuň» heläk boluşy, kosmos gämileriniň döwülişi hakydaky maglumatlar beýan edilýärmiş. Näme üçin tarelkalar granitden, olara nädip şöhle beripdirler? Özem dagap baryan gämide □ düşüner ýaly däl. Onsoň hem bu tarelkalar hakda E.Deniken A.P.Kazansewe aýdyp beripdir, aradan birnäçe wagt geçensoň bolsa onuň özi ähli zady tersine öwürüp awtor hökmünde A.P.Kazansewe salgylanyp başlaýar.

• **Biziň ata-babalarymyz kim bilen duşuşupdyr?**

(Kosmosdan gelenleriň ýazgylary)

Öňki düzen klassssifikasiýamyza eýermek ýeňil düşenok. Ýöne ony çylşyrymlaşdyryp oturmagyň-da hajaty ýok. Indi gürrüň anyk- aýdyň zatlaryň ikinji topary, ýagny, biziň ata-babalarymyzyň syn eden zatlary, özem »dokumentleşdirilen», biziň günlerimize çenli ýetip gelen, hem-de »kosmosdan gelendigine» ynanýanlaryň bolandygyny tassyklaýar diýýän faktlary hakynda bolar.

Dogrudan-da, biziňki paleogaltaşyk meselesinde çüwmedik hem bolsa, belki bu wagt biziň ata-babalarymyza miýesser bolandyr. Paleogaltaşyklar gipotezasynyň tarapdarlary, kosmosdan gelenleriň keşbiniň nähiliräk bolandygyny görkezýän maglumatlaryň birnäçesini toplapdyr. Bu olara nähiliräk başardypdyr? Geliň, synlap göreliň.

Ganat, Poeziýa, Şöhrat, Ýeňiş ýaly dürli allegoriki şekillere-de mahsusdyr (allegorid munuň özi □ haýsydyr bir abstrakt obrazyň predmet arkaly aňladylmagydyr). Şeýle suratlary Gadymy Grasiýada, humlarda, daş tabaklarda, diwarlarda çekmek giňden ýaýrapdyr. Meselem: Troýanyň eteginde heläk bolan urşujy.

Sarpedony göterip barýan ölüm hem-de Uky gatanly şkillendirilipdir.

Ýeňşiň Hudaýy Nike we Mifleriň köp beýleki personajlary-da ganatly şkillendirilipdir. Wawilonlylaryň miflerinde-de Marduk, Tiomat, Iblis Labortu we beýlekiler arkasy ganatly şkillendirilýär.

Käwagtlar bize, guşa münüp uçup barýan adamlaryň suratlary duşýar. Eger-de bu erteki bolmasa, ýa-da başga planetadan gelen adamlaryň uçuş serişdeleri bolmasa, onda olar näme?

Olar mümkingadar guş şekilinde ýasalan planerler bolsa gerek, belki-de guşuň özüdir. Paleontologlara ganaty 6 □ 7 metre ýetýän guşlaryň galyndylaryny gazyp-agtaryp tapmak köp gezek miýesser bolupdyr, emma adamyň dörän wagtyňa çenli ýaşadymyka? Ony aýtsaň, häzirki zamanda hem adamy göterip alyp gidip biljek uly-uly bürgütlere duşulýar. Ýeri gelende aýtsak bir Gadymy Gündogar ertekisinde patyşa şeýle bir bitirmesi kyn ýumuş buýrupdyr. Ýagny ol: »Asmandan köşk salmaly» diýipdir. Ertekiniň gahrymany bu işe uzak eglenmän girişiberipdir. Ol bürgütleri eldeki edipdir. Bürgütler oglanjygyň münüp oturan halysynyň dört çüňkünden tutup, ýeňillik bilen asmana galyndyr. Oglanjyk ýokardan »Kerpiç alyp beriberiň!» diýip gygyrypdyr. Ýöne ýerdäkileriň hiç biriniň bu işi başaryp bilmändikleri üçin samsyk hem zalym patyşa aldanyndyr.

Belki biz hem paleogaltaşyklar meselesinde şeýle ýagdaýa düşünyändiris. Muny geljek görkezse gerek.

• Bir bar eken bir ýok eken Marsly Hudaý bar eken

(Tassiliýadaky diwara çekilen şekil)

»Kosmosdan gelenler» baradaky gürrüňleriň iň meşhury »Marsdan gelen Beýik Hudaýyň» gaýanyň ýüzüne çekilen skafandrly alty metrlik şekildir. Ol örän özüne çekiji bolup, şu günki güne çenli »Ylym we din» jurnalynyň »Sensasiýanyň aňyrsynda näme bar?» diýen rubrikasyny bezäp gelýär. Bu şekiliň kosmosdan gelenleriň» hasabyna goşumagynyň taryhy şeýle:

1957-nji ýylda A.Lot diýen fransuz Tassili-n-Andjer (Aljirde, Sahara çölünde) diýen ýerde barlag geçirýär. Şonda ol gaýanyň

ýüzüne çekilen adamlaryň, piliň, jirafanyň, antilopanyň, öküziň şekillerine duş gelýär. Gaýadaky şekilleriň arasynda aýratynam irki döwürde çekilen, ýüz keşbi anyk bildirmedi, stillesdirilen, ýönekeýje adam şekilleri has köp eken. A.Lot şeýle diýip ýazypdy: »Bu şekiller örän ýönekeýje. Togalak kellesiniň ortasynda iki sany deşik bar. Biz köplenç daş görnüşinden olara marslylar diýýäris. Marslylar! Gör, sensasion reportaj üçin nähili mowzug!«. »Reportaj» baradaky teklipligöwünlerden turdy. Degişmäni hakykat diýip düşündiler. Şeýlelik bilenem »Marsdan gelen Beýik Hudaý» hakdaky çaklama döredi.

Geliň. Şekillere has anygrak seredeliň. Dogrudanam skafandra ýaly togalak şlýom bar, onuň hamala görmek üçin ýörite edilen deşigi-de bar. Şonuň bilen birlikde adagy ilkidurmuş zatlary-da bar. Meselem: aýaklaryndaky we ellerindäki seçekli bilezik, golundaky ok-ýaý, syrtyna daňylan guýruk, ýalaňaç ýagyrynysy. Beýleki suratlara seredeniňde »göz üçin ornuň» haýsydyr maskanyň, papagyň, takyrlanyp syrylan kellä çekilen alamatnyşanyň ýa-da toplanyp goýlan saçyň bir detalydygyna göz yetirýärsiň.

Soňkusy aýratyn belläp geçmäge mynasypdyr. Kelledäki »göz üçin ornuň», »kosmosdan gelenleriň» aýal jynsa degililerine mahsusdyr. Demirgazyk Afrikada şu günki güne çenli aýallar saçlaryny depesine düýrläp pişge ýaly toplanyp, güýçli darddyryp daňýarlar. Şonda olaryň kellesinde »bölek-bölek» saçsyz ýerler galýar. Bu bolsa »Marsly hudaýyň» kellesindäki »göz üçin orna» örän meňzeýär.

Alyn saçlaryny hem deň üç bölege bölüp ýogyn edip öryärler. Soň olary daňyp, sag hem-de çep tarapyndan sallap goýýarlar» diýip Saharany öwrenijileriň biri A. Gaudio ýazýar.

Onsoň hem käbir beýleki suratlar has-da geň. Olarda togalak şlemyň (anyklap geçişimiz ýaly □ kellesi) üstünde telewizoryň antennalaryna meňzeş zatlar çykyşyp dur. Şol suraty tutuşlygyna däl-de, umumy suratdan aýryp, bölekleyin seretseň, geň galдыryjy täsir döredýär. Ýöne depesi antennaly »marslylar» özüni adaty adamlar ýaly ýönekeý alyp barýarlar: tans oýnap bökjekleşip ýörler. Köp aýallaryň göwüsleri açyk,

sagrysy giň, boýnuna monjuk, ellerine bilezik, billerine daňy dakypdyrlar. Hut şonuň üçin-de olar »marslylar« däl-de, adam eken. Kellelerinde göterip ýörenleri-de antenna däl-de, küýze ýa-da sebet diýen netije öz-özünden gelip çykýar. Galyberse-de Aziýada we Afrikada aýallaryň şeýle sebetleri depesinde ökdelik bilen göterip ýörendigini häzir hem görmek bolýar.

• »Dogular« näme üçin ýumjarylar?

(dogularyň statuetkalary)

Beýleki planetalardan gelen paleowizitçileriň skulptura portreti hökmünde »dogularyň« özboluşly, keramikadan ýasalan skulpturasyny görkezýärler. Olar neolit zamanynyň (b.e.öň IV-II asyrlar) »Dzemon« döwrüne degişlidir. »Dzemon« ýüp bilen çekilen nagys diýen manyny aňladýar. Şol döwrüň zatlarynda köplenç şeýle nagyslar bolany üçin, oňa şu ady beripdirler. Käbir barlagçylar olary aýnlar diýilýän halkyýetiň atababalary döredendir diýip çaklaýarlar. Ýapon taryhçylary we sungaty öwrenijileri, şol sanda Ienaga Saburo, dzemon döwrüni ilkidurmuş ýapon medeniýetine degişli diýýärler. Emma, biziň pikirimizçe, birinji çaklama hakykata has ýakyn bolsa gerek. Dogular — ullaka, egri aýakly, gurjaga meňzeş figuralardyr. Kosmosdan gelenleri söýüjileriň» pikirçe, olar çeňnekler kemerjikler, gözenejikler doly bolan özünde-de spiral şekilli galaktikanyň suraty çekilen skafandr geýnipdir, kellelerinde bolsa ullakan gözäýnegi hem-de dem almagy ýeňilleşdirýän süzgüç bolan sopbaç bardy. Onuň süzük gözleri Tassiliýadaky freskalary ýatladýardy.

Statuetkanyň kostýumy, balagy bilen goşup tikilen halada meňzeýärdi. Umuman, köp statuetkalar »adama« has ýakyn çalym edýärdi. Onuň süzük (gündogarlynyňky) gözlerinden başga-da burny, agzy, aýal göwüsleri, giň ýanbaşy, ellerinde barmajyklary-da bar. Şol statuetkalaryň köpüsünde aýaldygyny bildirýän alamatlar bar. Munuň özi onuň matriarhat döwrüne degişlidigindem habar berýär. Ol wagtlar döreýşi, hasyllylygy, ýaşaýşy aýalyň obrazy bilen baglanyşdyrýardylar.

Eger-de »aýnalar çaklamasyndan«ugur alsak, onda »spiral

şekilli galaktika» hem düşnükli bolýar. Bu bary-ýogy geýime salnan nagyşdyr ýa-da ýylany aňladýan tagma-bellikdir. Ýylan ýa-da »çuf-kamun» (Kuýaşyň hökmdary) aýnlarda Günüň hojaýyny hasaplanypdyr. Düýrlenip ýatan ýylan günüň tegelegini, süýnüp barýan ýylan hem, ýylдыrymy aňladypdyr. Spirallar Güne çokunýan köp halkyýetler üçin mahsusdyr.

Süzük gözler näme? Bu diňe hudojnigiň suratyň täsirliiligini artdyrmak üçin ulanan täri bolsa gerek. Süzük gözler Altyn depeden (Türkmenistan), Ifden (Sudan), Urdan tapylan statuetskalar da hem bar eken. Käbir ylmy-barlagçylar »gelenleriň» garşysyna, şeýle çaklamany öňe sürýärler. Ýagny, olar garyn hem-de günüň ýagty şöhlesinden goranmak üçin Mongoliýada, Tibetde hem-de bizde □ Demirgazykda ulanylýan agajyň gabygyndan ýasalan äýnekdir diýip çaklaýarlar.

• Ýelek dakynan marslylar

(papaklar hem-de antennalar)

Käbir awtorlaryň öz işlerinde beýleki planetalylaryb paleowiziti hakdaky, ol ýa-da beýleki bir maglumaty ýatlatmagy, ýañzytmagy okyjylaryň pikirini garjaşdyrýar. Gynansak-da kähalatlarda bir zat hakda ýarym-ýarty aýdyp goýmak, onsoňam »şol bir zady ýüzlerçe gezek gaýtalap durup bolmaza» hem »kosmiki mistizme» getirýär. Düşünilmedik, çala düşünilen, barlanmadyk faktlaryň özi örän köp eken. Göräýmäge bu juda bir zyýansyz zat hem däl eken. Emma, düşündirmezlik we düşnüksizlik, olara düşünibem, düşündiribem bolmaýar diýen ynamy döredýär.

Gümana hasaplanýan faktlaryň çeşmeleri bize örän oňat mälim. Olaryň biri-de »Kosmosdan gelenler» babatynda aktiwist, »Geljek hakda oýlanmalar», »Ýylдыzlara tarap yza», »Hudaýlaryň at arabasy?» atly kitaplaryň awtory E. Denikendir. Ol galplaşdyryjy däl, ýöne şu mesele bilen juda bagry badaşan adamdyr.

Kosmosdan gelenleriň birini E.Deniken Gindenstruptda (Daniýa) kümüş tabakdan »tapypdyr». Ol tabakda kellesinde haçjaly antennasy bolan, eline ýylan alyp duran adamynyň şekili bar

eken. Onuň gapdalynda sugunyň şekili bolup, kellesinde edil adamdaky ýalyn »antenna» bar eken. Astronawt-kosmosdan gelen däl-de, eýsem, keltleriň hudaýy Kernunnos bolup, sugun hem hut şonuň simwolydyr. Wol Kamonikadan (Italiýa) tapylan figura hem »kosmosdan gelenleriň» hataryna geçirilen şeýle zatlaryň biridir. Ýöne haýran galmaly. »Üç doganlar» (Fransiýa gowagyndan tapylan, sugunyň şahalary çykyp duran hamyny geýnen dünýä belli »jadygöýüň», »kosmosdan gelenleriň» hataryna goşulmaýşyny diýsene.

Ýeri gelende aýtsak, dürli halklaryň baýramçylyklarynda sugunuň, geçiniň sygyryň şahalary giňden peýdalanylýar. Bökjekleşip ýören adamlar jynlaryň, arwahlaryň, ruhlaryň, döwleriň, öküzleriň beýleki elhenç zatlaryň keşbine meňzeş eşikleri we maskalary geýýärler. Orta Aziýadaky derwüşler we Rusdaky şatyrlyar »geçiniň» (we öküzüň) keşbine girip bökjekleşer eken.

Dürli taýpalaryň owadan, her reňkdäki ýelek gysdyrylan papakly ritual oýunlaryny oýnandyklary hemmelere mälimdir. Häzirki awçylaryň papaklaryna ýelek gysdyrmasy hem şol döwürlerden gelip ýeten »endikdir». Stilleşdirilen suratda ýelegi dogrudan-da antennalardan tapawutlandyrmak kyn. Munuň özi oňaly. Şonuň üçin-de Inwodaky (ABŞ, Kaliforniýa) surat hem astronawtlaryň hasabyna geçdi. Ol suratda »indeýleriň» kümbetindäki özboluşly egrem-bugram çyzyklar bolsa-da, ýelekleri ýogyn-ýogyn antennalaryň toplумы diýip kabul edýärler.

Braziliýadaky sekiz metrlik suratlary hem »ýyldyzlardan» gelen myhmanlaryň hataryna goşýarlar. Ýogsam olaryň ellerinde we aýaklarynda günorta amerikaly indeýleriň adaty bezegleri mese-mälim bildirip dur. Tassiliýadaky E.Denikeniň aýratyn söýgi bildirýän »ýüzýän şekilini» hem, şulara »dörtantennalylara» goşmak bolar. Olaryň kellesindäki dört örülen saçyny antenna hökmünde kabul edýärler. Ýöne olaryň haýran galmaly ýogyn elleri skafandryň ýeňini ýada salyp kesel, çişden habar berýän bolsa gerek. Awstraliýadaky iki sany kosmosdan gelen diýilýäniň üstümüzden gülüp durana meňzeýän şekillerinde-de ýabany taýpalarynyň adamlarynyň tumşuklary hem-de billeri

bildirip dur.

Şu topara Ýapon fantastlarynyň hem »kappa«, ýagny suwub astynda gizlenip ýörän »gamys adamlary» hem degişlidir. Kappalaryň» aýagynda ýüzgüçleri □ lastylar, ellerinde-de ýüzü ellikleri bar. Bu zatlaryň ikisi-de deňiz ýakasy ýurtlarda has gadymdan bäre mälüm bolup, bir wagtlar Leonardo De Winçi tarapyndan beýan edilendir.

»Kappalaryň» gözlerinde □ ýönekeý ýüzü äýnekleri bar. Şeýle äýnekleri Orta ýer Deňzindäki guwaslar peýdalanar eken (XVI asyr) »Kappalaryň» dem alýan turbalarynyň ýönekeýligi, olaryň ýerlidigini aýdyň görkezýär. Kellelerindäki örülen saça meñzeş antennalary, çuw ýalaňaç bolup dür gözleýän hem-de adam garasy görnenden zym-zyýat bolýan ýapon aýallary hakdaky pikire itekleýär.

Kosmonawtlaryň esasy alamatlarynyň biride skafandralaryndaky gorag şlemydyr. Geliň »elhençligiň atasy», Gizadaky Herfen sfinksynyň, hem-de Tutanhamonuň tylla maskasyny alyp göreliň. Olaryň kellesinden çykyşyp duran zat näme? B-ee, olar dogrudanam ýüzünden aýnasy aýrylan skafandryň şlemymyka?! Her zat oýlamak mümkin, ýöne gynansakda beýle däl. Ol »klaft arap ýurtlarynda erkek adamlaryň kellesine daňýan ýaglygy.

Isledigiňçe fantaziýa urup oturmaly. Hudaýlar Sohmetiň, Hathoruň, Ranyň, goý ýene-de Tutanhamonuň hem diýeli kellesindäki düşnüksiz papaklar näme? Ýerlileriňkä meñzänok! Antennalar-a □ uýy egremçeli gaňyrçaklar, şöhle serpikdirijileriň □ ýöne ullakan ýeleklerdigini, lokator diýilýäniň □ Günüň simwoliki şekilidigini »antennalarynda» ýa-ha goçlaryň çyrmaşyp giden şahy, ýa-da Orta Aziýa kepjebaşlarynyň täsin aralaşan guýrugy bilen kellesidigini aňmak bolýar. Kelläne geýilýän şeýle »papaklaryň» parslarda, meselem Kiriň guburynda... bolandygy mälimdir. Şeýlelikde »astronawtlaryň» aslyna ýetmek kyn däl. Ýöne gözleg gerek...

• Ol adama meñzeş bolupmyka?

(köp-ellilik we başgalar)

Fantast-ýazyjylaryň eserlerinde biz beýleki planetalylary

dürli şekilde görýäris. Ägirt uly we kiçijik elsiz we köpaýakly □ aý garaz nähilisi ýok diýsene. Teratologiýa ýüz tutsaň (grekçe »Teras« □ elhenç sözünden) täsin zatlar az däl. Gündogar Aziýanyň medeniýetini ýatlalyň. Bu ýerdäki diniň köpýüzliligi we täsinligi ýewropalylary haýrana goýýardy. Buzddizmiň hem-de induizmiň hudaýlary (Budda, Kali, Şiwa we başgalar) düşnüksiz we geň görünýär. Osminog □ adamlar ýaly olaryň birnäçe eli bar. Şeýle köp elliligi »kän zat başarmagyň, köpkelliligi-de, ähli zady görmegiň« hem-de köp bilmegiň simwoly hökmünde kabul etmek bolar. Eger-de birden bu ýöne simwol däl bolsa näme?

Talaňçylaryň we ganhorlaryň howandary hasaplanan dört elli hudaý Kali □ fantaziýamy, simwoliki obrazmy, ýa-da birwagtlar bolup geçen hadysanyň ýañymy? Her näçe geň görünse-de, soňkusy mümkin ýaly görünýär. Sebäbi köpelli ýa-da köpkelleli adamlaryň dogulaýmagy bolup biljek zatdyr. Onsoň hem, şeýle ýek-tük hadysanyň gadymy ekreňleriň halky, hökümdarlary gorkuzmak üçin, şonuň bilen birlikde-de öz hökümdarlygyny berkitmek üçin peýdalanan bolmaklary juda mümkin. Soňlugy bilen bilen bu ýagdaý ajaýyp ertekileriň, rowýatlaryň, täsin statuýalaryň we barelefleriň döremegine getirendir.

Adamzadyň taryhynda mediklere haýsydyr bir kemsini bolan: ösgün saçly, hamyteňňel, guýrukly, ýekegözli, dörtäýakly dörtelli we ş.m. onlarça, ýüzlerçe – çagalaryň dogulan halaty duş gelipdir. Meselem: Şotlandiýada bir göwrede iki kellesi bolan ýetginjegiň ýetişendigi mälimdir. Ony daşyndan synlan adamlar elheder alypdyrlar. Üstüsine-de onuň her kellesi öz başyna birnäçe dil bilýän eken, hersi ökde sazanda bolupdyr, kähalat olaryň ikisiniň höwesini ters gelýän eken, şeýle ýagdaý köplenç dawa bilen gutarypdyr.

1965-nji ýylda (No 8) »Tehnika □ molodeji« jurnaly, çatalbadan ýokarsy iki sany meňzeş aýratyn göwre, aýaklary bolsa diňe iki bolan gyz uýalaryň bir organizm ýaly bolup ýaşandyklary hakda ýazypdy. Şeýle-de »iki ýüzli Ýanus« ýaly çagalaryň we başga-da şuňa meňzeş şekilde doglan çagalaryň bolan halaty hakynda ýazypdylar. Ýeri gelende aýtsak şeýle ekizlerden adamlar örän gorkupdyrlar, hem-de olary keramatly hasaplapdyrlar. Olaryň

adyna bir zodiak nyşanynyň berilmegi-de muňa şaýatlyk edýär. Iki kelleli adamlaryň, haýwanlaryň suratlary we statuëkalary-da seýrek däl.

Biziň günlerimizide-de, döwürleýin metbugatda ýabany tebigatda ýa-da oba hojalygynda □ iki kelleli ýylanlaryň, çarlaklaryň jüýjeleriniň, köp aýakly we şahly, goýun, geçileriň, sygyrlaryň, jandarlaryň dogulýandygy hakyndaky habarlar peýda bolup durýar. Bizi geň galdyryýan zatlar, ata-babalarymyza hem täsin görünipdir. Sestroreňk zawodynyň masterewoýy I. Ponrujew tarapyndan getirilen iki kelleli göle Peterburg Kunst – Kameronyň ilkinji eksponatlaryň biri boldy.

• Kosmonawtlar her ýerde bir hili

Käwagtlar biz elimize çaganyň çeken suratyny alyp synlanymyzda, onuň manysyny diňe awtoryň özi düşündirip bilýär, onda-da şol suraty çeken günleri: Ýeriň ýüzünde düşündirişi ýitip giden suratlaryň näçesiniň bardygyny göz önüne getirmek hem kyn. Şonuň üçin-de »Kosmosdan gelenleri« ideýasynyň tarapdarlary »Ähli zada« düşündiriç talap edip özüleri üçin amatly, has dogrusy ýeňillikli ýagdaýy eýelediler. Sebäbi käbir zatlary inkär etmek köplenç mümkin däl. Loşka laýyklykda çemeleşýärler. »Okkam almazyny« peýdalanmak isleýärler. Olar mysal alnan fakty real zatlar bilen düşündirmäge synanyşýardylar. Emma, Okkam almazynyň täsirinden daşarda-da »dürli«, örän çylşyrymly fantastiki apparatlary bolan gipotezalaryň uly çägi galýar. Şeýle »çäkden daşary« gipotezalaryň biri-de adamlar üçin düşnüksiz wakalaryň we hadysalaryň »kosmosdan gelenler« wersiýasy bilen düşündirmäge synanyşylmagydyr.

Diýeliň: köp rowaýatarda niredendir bir ýerlerden duýdansyz bolýan we ýitip gidýän täsin adamlar hakda ýatlanylýar. Ýöne derrew munyň sebäbini Ýerden daşardan gözlemek gerek däl: Ýer uly, gadym wagtda adamlar öz taýpasy bilen goňşy ýaşaýan taýpalar we halklar hakynda hiç zat bilmeýär eken. Onsoň hatda XIX asyrdada kim bilýär, nämeler çaklanmadyk, uzak ýerler hakda gürrüň hem edip oturmalyň... Galyberse-de biziň Ýer

planetamyz □ togalakdyr. »Nireden geldiňiz?» »Şeýleden» diýip »gelenler» elini gorizontdan aňryk salgaýar. Şol döwrüň öýdeçileriniň düşündirişlerine görä, gorizontdan aňyrda asman bar eken. Ol biçäreler gorizontdan aňyrda »dünýäniň aýak ujynda», görülmedik ýurtlaryň, deňizleriň, şäherleriň döwletleriň bardygyny nireden bilsinler. Şeýlelik bilenem »'Asmanyň ogullary», »Günüň perzentleri» hakdaky legendalar döräpdir. Şeýle legendalaryň arasynda »beýleki planetalyar» hakynda hakykat hem bolýarmygy mümkin, ýöne ony nädip açyk □ aýdyň etjek?

Geliň ýewropaly syýahatçylary nähili garşylandyklaryny, olar hakda nähili täsin zatlar gürrüň edendiklerini ýatlalyň. Olar üçin adaty gaýyklar hem-de arabalar, atlar we itler örän geň, gorkuly görünüpdür.

Ulaltmalar az bolmandyr. Ýöne köp zada akyl ýetirse boljak. Ertekilerdäki »mis» we »demir » adamlar başga planetadan gelenleriň skafandry däl-de, söweşijiniň demir sowutlarydyr. Eliň ujundaky otlar □ lazermi? Belki-de grek ody fakeldir? Belki ýalpyldaýan gylyçdyr? Ýada Sama? Geliň N.N.Mikluha-Maklaýyň papuaslaryň onuň goşlaryna seredişleri hakynda aýdanlaryny ýatlalyň. Şonda »Gelenlere» degişli edilýän köp zatlar düşnükli bolar.

Onsoňam, iň esasy zat bu däl. Haýran galmaly, biz näme üçin olary özümüz ýaly adamlardyr öýdýäris?!...

Olar adama meňzeşdir, özleri-de adam ýaly oýlanýan bolmaly diýen pikir nireden tapyldy? Şuny aýratyn bellemek gerek, sebäbi »myhmanlaryň» gelendigi bilen baglanyşdyrylýan ähli zatlar adamyň tebigata, äleme, aragatnaşyga bolan garaýşynyň çäklerinde degşirilip görüldi. »Adam bilen baglanyşyksyz» faktlar näme? Biz olary hasaba alýarysmy?

Biz »gelenleriň» özüni we yzyny (AUZ) hakdaky habarlardan ugur alyp, şolar-a biziň golaýymyzda bir ýerde bolmaly diýip, aktiw gözleg işlerini, alyp baryp bileris. »Gelenleriň» nirededir bir ýerde yz galdyryp, özem şony bilgeşleýin edip giden bolmaklaram, onuňam göze dürtülip duran mese-mälim zat bolmagyda-da ahmal. Ýöne adamlaryň şol yzlary düşünmäge »ösüp ýetişmändigini» ýa-da ol yzlary duşundan geçip giden ösüş

ýolumyzyň başga bolanlygy sebäpli bolmagymyz, şonuň üçinem ony hiç wagt tapmazlygymyz mümkin.

Her halda biz olara garaşýarys, şeýle duşuşyga umyt bildirýäris. Sizi bizi eşidýäňizmi »kosmosdan gelenler?» Duşuşyga çenli!

A.Arefýew, L.Fomin.

(»Tehnika – molodeji» jurnalyndan).

Terjime eden: Arazbaý ÖRÄÝEW.

»Ýaş kommunist» gazetini, 1987. Geň-taňsy wakalar